



Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Tillæg til Valgbog 1926

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1926

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

TILLÆG TIL VALGBOG 1926

Fortroligt!

Valutakurser

til Belysning af det radikale Venstres Stilling

Under Ministeriet Zahle:

Den laveste Guldværdi i 1919 var 13. December 66 Øre. Derefter faldt den yderligere i Værdi i 1920 indtil 11. Februar 20, da Guldværdien var 54. Men derefter begyndte den under C. Hages Ledelse tilvejebragte Valutaregulering at virke. Kronen steg atter, og den 29. Marts (da Zahle styrtedes) var Guldværdien 69.

Efter Ministeriet Zahles Fald og under Ministeriet Neergaard:

Kronen holdt sig i nogle Dage paa 69 og 70 Øre (12. April) og derefter faldt den under Indtrykket af den strandede Valutareguleringslov. 2. Maj var 60, 3. Juli 58, 25. August 52, 9. November naaede den Lavpunktet 48 Øre.

I Neergaards Regeringstid bølgede den op og ned, steg naar der optoges amerikanske Stats-Dollarslaan, faldt naar de var opbrugt. 24. Januar 1921 var den saaledes 75 Øre, 27. Juli 56 Øre, 13. December 1922 78, 11. Marts 1924, efter at Forsøget med Egaliseringsfondet var bristet, 56 Øre.

Under Ministeriet Stauning

steg Kronen noget paa Grund af forbedret Betalingsbalance og var, mens Valutaraadet arbejdede i Juli til Oktober 1914, mellem 60 (lavest) og 65 (højest) Guldværdi.

Ved Nytaarsskiftet 1924—25, da Valutaloven, hvis Hensigt var at fastlægge Kronen mellem 66 og 70 Øre, gaves, var Guldværdien 66 Øre (31. December 1924). I Begyndelsen af Marts 1925 var den endnu 67 Øre (2. Marts). Derefter begyndte den under Arbejderkampens Virkninger (Formindskelse af Importen og af Arbejderklassens Forbrug) m. m. at stige, og da Rigsdagen indkaldtes til Sommersamling 21.

Juli 1925 var den steget til 80 Guldøre. Rigsdagen forlangte da af Nationalbanken, at den skulde holde denne Kurs og fik Tilsagn herom, dog at mindre Udsving ikke kunde hindres. Løftet holdtes paa den Maade, at Kronen, da Rigsdagen traadte sammen 6. Oktober, var 90 Øre. Omkring dette Punkt holdt den sig med ganske smaa Svingninger til 10. Februar, da den var 91 Guldøre værd.

Trontalen holdtes den 6. Oktober 1925. Den 8. Oktober rejste Niels Frederiksen og Rode i Valutaudvalget Spørgsmaalet om en Guldindløselighed ved 91 Øre ved Spørgsmaal til Nationalbanken om dens Stilling hertil. Venstre og Konservative nægtede at deltage i dette Spørgsmaal, men en Del Socialdemokrater, maaske alle, sluttede sig dertil. En Afstemning fandt ikke Sted, men Spørgsmaalet fremsattes fra nogle Medlemmer. Da Nationalbankens Svar var utilfredsstillende, anmodede Niels Frederiksen 13. November 25 (Kronens Guldværdi 91 Øre) Regeringen om en Redegørelse for de juridiske, økonomiske og finansielle Spørgsmaal, der knytter sig til definitiv Guldindløselighed ved 91 Øre. Efter at Redegørelsen var udarbejdet (af Professorerne Axel Nielsen og Ussing) og meddelt Udvalget, blev dens Offentliggørelse, som Niels Frederiksen og Ove Rode ønskede, udsat med forskellige Manøvrer af Ministeriet, Venstre og de Konservative fra 22. Januar til 2. Februar 1926, da den vedtoges af Udvalget af Radikale og Socialdemokrater (de andre Partier stemte ikke). 10. Februar 26 offentliggjordes Pristallet 194. Dette svarede ved Sammenligning med Guldlandenes Pristal til 90—91 Guldøre, medens Vexselkursen var 91 Øre.

Den 11. Februar udtalte Prof. Axel Nielsen til Berl. Tid. og Jyllandsposten, at nu var Øjeblikket kommet til at træffe Afgørelse. Nu kunde man stabilisere ved 91 og øjeblikkelig gaa til Guldindløselighed ved denne Guldværdi. Hvis man vilde gaa til Pari, burde Beslutning tages.

Fredag den 12. Februar steg Kronen paa Københavns Børs paa Grund af Bladagitation, der hævdede, at Kronen i Virkeligheden var mere værd, til ca. 93 Øre. Samme Dag henvendte Zahle og Rode sig til Stauning og anmodede ham om Indkaldelse af Valutaudvalget, da dettes Formand Neergaard var i Jylland. Stauning satte sig i Forbindelse med Sekretæren (Trier), og Udvalget indkaldtes til Tirsdag den 16., da det af Sekretariatet ansaas for umuligt at faa Ud-

valgsmedlemmerne til at møde før. Der redigeredes af Stauning, Zahle og Rode og udsendtes gennem Ritzaus Bureau følgende Meddelelse:

»I Anledning af den Spekulation, som øjensynlig har grebet ind i Valutasituationen, har det radikale Venstres Medlemmer af Rigsdagens Valutaudvalg efter Konference med Statsministeren henvendt sig til Valutaudvalgets Sekretær, Hr. Sven Trier, og anmodet ham om i Formandens Fraværelse at indkalde Valutaudvalget til Møde snarest muligt, hvilken Anmodning er imødekommet.«

Tirsdag den 16. Februar mødtes Udvalget. Borskursen var da og indtil den 20. Februar 96 Guldøre. Udvalget forhandlede den 16., da Rode udtalte, at nu maatte Afgørelsen træffes. Der forlangtes af andre Partier Samraad med Nationalbanken den 17. Efter denne stillede Niels Frederiksen og Rode Forslag om definitiv Stabilisering ved 91 eller *subsidiært* Stabilisering og Guldindløselighed paa nogle Aar ved 91. Det sidste Forslag var hele Folketingsgruppen enig om. De tre andre Partier meddelte den 18., at de enstemmig var imod begge Forslag. De henviste bl. a. til Borskursen og lod saaledes de skete mindre *Borsomsætninger*, der intet havde med Kronens *virkelige Værdi* (efter Pristallet) at gøre, være afgørende for hele Landets fremtidige økonomiske Tilstand.

Dermed var den nuværende Kriſe i *hele dens Omfang* indvarslet.

Trontalen.

Saafermt under Forhandlingerne om Valutaspørgsmaalet »*Trontalen*« kommer frem:

Hvis Stauning havde den Opfattelse, at Rode og Zahle havde godkendt Trontalen, der holdtes 6. Oktober, hvorfor gjorde han da ikke, da det Radikale Venstre 8. Oktober i Valutaudvalget med Tilslutning af Socialdemokrater, rejste Spørgsmaalet om Kronens Stabilisering ved 91, Indvendinger offentlig eller privat mod dette Standpunkt, med Henviſning til, at de to Herrer jo to Dage før havde godkendt Tron-

talen? Hvorfor sagde han det ikke offentlig eller privat i hele den følgende Tid indtil midt i Februar, da Stabiliserings-Spørgsmaalet var under stadig Drøftelse? Da Paastanden fremkom i Slutningen af Februar ved en Udtalelse af Marinus Kristensen, og Rode imødegik ham og paaviste, hvad der var foregaaet, i en Tale i Aalborg, der refereredes i Landets Blade, hvorfor modsagde Stauning ham ikke da? Hvorfor gjorde han først Paastanden til sin ved et Møde i Herning nu i Efteraaret næsten et Aar efter Samtalen med Zahle og Rode havde fundet Sted, og hvorfor fremførte han og Borghjerg den først nu under Finanslovsforhandlingerne mere end et Aar efter »Trontalen«.

Svaret giver sig selv!

Nogle Uger før »Trontale«-samtalen midt i September 1925, da Valutaudvalget var samlet, meddelte Rode Stauning, at Partiet først kunde tage endeligt Standpunkt, naar Rigsdagen var traadt sammen, at Stemningen for en Stabilisering ved lavere Guldværdi var stigende og han selv var af denne Mening.

Da Rode under Finanslovsbehandlingen i Aar meddelte dette, gjorde Stauning ingen Indsigelse herimod.

Nogle Valutacitater.

C. Hage:

I Folketinget under Behandlingen af Valutareguleringsforslaget udtalte Handelsminister C. Hage følgende om den enorme Luksus- og Spekulationsindførsel:

»At ville sige under disse Forhold, at Staten skal lægge Hænderne i Skødet, at Regeringsmagten ikke skal gribe ind, naar Forholdene aabenbart er i Færd med at løbe forkert, det er at skyde et Ansvar fra sig, som *man bagefter* i høj Grad vil kunne komme til at beklage, at man har skubbet fra sig. Naar det viser sig, at Prisforhøjelser og Lønforhold i alle hjemlige Forhold sætter deres Spor, at det bliver dyrere og dyrere at leve, Udgifterne bliver større og større, at Landets Guldforhold overfor Udlandet bliver stærkt forværret, og naar Folket selv, alle Klasser, alle Lag uden at gøre sig sin

Stilling klar medvirker til at drive Udviklingen hen i den Retning, saa er det en Opgave for Regeringen at overveje, om der dog ikke bør gribe ind, saavidt det er muligt at gøre det, for at afværge, at der slaas mere i Stykker end der burde slaas i Stykker.«

Forslaget afvistes af Venstre og Konservative. Kort efter styrtedes Zahle, og hvad Hage spaaede, indtraf. Venstres og Konservatives Holdning dengang lagde Grunden til Møntens Forfald og dermed til alt, hvad der senere er sket til Skade for Landet.

Den svenske socialdemokratiske Rigsdagsmand Hagmann udtalte paa de norske Politikeres Møde i Oslo Sommeren 1924, at han oprindelig var Tilhænger af den svenske Paripolitik, men efter at han havde set dens Følger, maatte han sige:

»De Vanskeligheder, som man maatte regne med, naar man skal gaa den Vej til den gamle Guldparitet, er uhørt store, og de manifesterer sig i første Haand paa Arbejdsmarkedet i de respektive Lande. Vi har gennemgaaet den drøje Skole i Sverige. Den valgte Vej fik katastrofale Virkninger, og i min Egenskab af Medlem af den svenske Arbejdsløshedskommission har jeg haft rigelig Adgang til at se, hvorledes den virkede.« Han skildrer, at det kostede 200 Mill. Kr. i Arbejdsløshedsunderstøttelse, og han tilføjer, at det var utilstrækkeligt til Behovet. Han fortsætter med at sige: »Danmark og Norge skal være klar over, hvad man gaar ind for, hvis man gaar ind for den Linie.« Man maatte betale den Pris, som krævedes for at naa Maalet, og »denne Pris er saa uhørt høj, at jeg virkelig ikke vil anbefale den Vej.« Og han siger til sidst et kammeratligt Ord. Han siger: »Naar man nu har Lejlighed til at sige nogle Ord i denne Sag til Kammerater fra de andre nordiske Lande, som jo befinder sig i nogenlunde ligeartede Vanskeligheder, som vi befandt os i, da kan jeg med det Kendskab, jeg har om, hvad en Deflationsproces indeholder, ikke anbefale, at man gaar ind i en saadan, i første Række fordi Vanskelighederne paa Arbejdsmarkedet bliver saa uhørte.«

Rode

udtalte i Valutaraadet 30. Juli 1924:

Personlig finder han det betænkeligt at overlade det til *Nationalbanken* at bringe Kronen i pari, idet man næppe turde billige en saadan Politiks Konsekvenser for Erhvervs-
livet Efter Talerens Opfattelse maatte man foreløbig standse Kronens Fald og afvente, om det senere vilde være rigtigt og muligt at bringe den opad.

(Referatet er ligesom af andre Foredrag i Raadet optaget af Sekretæren og, inden det omdeltes til Medlemmerne, godkendt af Taleren.)

Den 25. September 1924 nævnte Stauning i en Tale i Valutaraadet, at man kunde indføre Guldindløselse ved 62 Øre »og senere Guld til saaledes at en Stigning til 72 Øre kunde imødeses«. Forslaget vandt ingen Tilslutning, og Stauning opgav det i den Grad, at Udtalelsen fra Raadet begynder med at fastslaa, at *Raadet er med Ministeriet enig i, at der ikke nu bør finde en Nedsættelse af Kronen Sted.*

Stauning:

I Sommersamlingen 1925 udtalte Stauning:

»Hvad enten man nu imidlertid til sin Tid vil gaa til at bringe Kronen i Pari, hvad f. Eks. *Nationalbanken* har betragtet som sin Opgave, eller man vil fikse den ved 80 eller et andet Beløb, saa rejser der sig herved økonomiske Spørgsmaal, thi det er dog klart, at f. Eks. overfor Spørgsmaalet, om Kronen skal bringes i Pari, maa man fra store Dele af Befolkningen rejse det Spørgsmaal; hvad vil Formuebesidderne betale for at faa den Fordel? Thi det er de andre, der skal betale denne Fordel, ikke mindst Arbejderklassen, der skal tage den Arbejdsløshed, som en æret foregaaende Taler pegede paa var Resultatet af den hurtige Opgang til Pari. Det er fuldkommen rigtigt, at det er Arbejderklassen, der vil komme ud i en lang Arbejdsløshed, som skal bære Hovedmassen af de Byrder, det vil medføre at komme igennem den

Hestekur, som man plejer at betegne det at skulle gaa op i Pari. Men skal altsaa denne Del af Befolkningen bringe Ofre, saa er det vist naturligt at spørge, hvad de, der faar Fordelen ved denne Stigning, Formuebesidderne, vil betale for disse Ofre, og her mener jeg unægtelig, *at vi, naar dette Problem skal drøftes og afgøres*, ogsaa kommer til at inddrage under Overvejelserne den Beskatning af Formuerne, som fra mit Partis Side tidligere har været foreslaaet.

Altsaa, naar Problemet skal drøftes og afgøres, maa man komme ind paa Spørgsmaalet om at inddrage en Formuebeskatning, men den Gang man afgjorde det, kom man ikke ind derpaa. Først $\frac{1}{4}$ Aar efter, at Afgørelsen er truffet, drøfter man Spørgsmaalet.

Overhovedet enedes de Partier, der endelig samledes om Paripolitiken, ikke om nogensomhelst Politik til Imødegaaelse af Krisen. De enedes kun om én Ting, Pari, og overlod den kommende Krise til Fremtiden.

Driftskredit.

I den af de radikale Medlemmer af Folketingets Udvalg vedrørende Regeringens Kriseforslag afgivne Betænkning udtaler disse til Slut:

»Mindretallet ønsker endnu at udtale som sin Formening, at de i nærværende Lovforslag foreslaaede Kriseforanstaltninger først vil kunne øve deres fulde Virkning, saafremt der ogsaa paa andre Omraader gennemføres en Politik, der tager Sigte paa Erhvervslivets særlige Vanskeligheder i denne Krise, og man skal i saa Henseende først og fremmest pege paa Nødvendigheden af en Kreditpolitik, der giver Mulighed for, at sunde Foretagender altid mod Sikkerhed og paa rimelige Vilkaar har Adgang til den fornødne Driftskredit, samt paa Nødvendigheden af, at Statsbanernes Fragsatser i det hele afpasses efter det nye Prisniveau.»

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk